

Φυτοπροστασία και ασφαλή τρόφιμα

ΕΣΥΦ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ
ΦΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Φυτοπροστασία και ασφαλή τρόφιμα

Μια από τις πιο επιτακτικές ανάγκες που θα κλιθεί να αντιμετωπίσει η ανθρωπότητα είναι η παραγωγή επαρκών ποσοτήτων και υψηλής ποιότητας γεωργικών προϊόντων με σκοπό την κάλυψη της συνεχώς αυξανόμενης ζήτησης τροφίμων.

Η «πράσινη επανάσταση» με τη χρήση εξελιγμένων καλλιεργητικών μέσων και τεχνικών συνέβαλε στην εντυπωσιακή αύξηση των αποδόσεων τις τελευταίες δεκαετίες. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα τελευταία 50 χρόνια η παγκόσμια παραγωγή γεωργικών προϊόντων τριπλασιάστηκε με μικρή σχετικά αύξηση των καλλιεργούμενων εκτάσεων.

Αξιζει να σημειωθεί ότι από τη συνολική επιφάνεια της γης μόλις το 1/32 είναι διαθέσιμο για γεωργική χρήση. Σήμερα καλλιεργούνται σε όλον τον κόσμο 13,5 δισεκατομμύρια στρέμματα, ενώ κάθε χρόνο «χάνονται» 10 εκατομμύρια στρέμματα ή 25 δισεκατομμύρια τόνοι εδάφους από υποβάθμιση ή διάβρωση. Υπολογίζεται δε ότι με βάση τις σημερινές αποδόσεις, η κάλυψη των αναγκών του 2050 θα χρειάζεται την καλλιέργεια 39 δισεκατομμυρίων στρεμμάτων, τα οποία όμως δεν είναι δυνατό να εξευρεθούν χωρίς καταστρεπτικές συνέπειες για την οικολογική ισορροπία του πλανήτη. Κατά συνέπεια είναι επιτακτική η ανάγκη εξεύρεσης νέων, πιο εξελιγμένων τρόπων παραγωγής γεωργικών προϊόντων.

Η συμβολή των φυτοπροστατευτικών προϊόντων στη διασφάλιση της γεωργικής παραγωγής

Ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες στη διαδικασία της γεωργικής παραγωγής είναι η Φυτοπροστασία η οποία, όπως δηλώνει και ο όρος, έχει σκοπό την προστασία της φυτικής παραγωγής από εχθρούς, ζιζάνια και ασθένειες. Είναι αξιοσημείωτο ότι, σύμφωνα με επίσημες μελέτες, χωρίς φυτοπροστασία οι απώλειες της φυτικής παραγωγής θα ήταν της τάξεως του 45-50%, ενώ για ορισμένες σημαντικές καλλιέργειες οι απώλειες αυτές θα ήταν ακόμα μεγαλύτερες, π.χ. 83% στο ρύζι, 60% στον αραβόσιτο, 52% στο σιτάρι.

Τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα, (γνωστά και ως παρασιτοκτόνα, γεωργικά φάρμακα, φυτοφάρμακα, κ.λ.π.) χρησιμοποιούνται από τους αγρότες για να προστατεύσουν αποτελεσματικά τις καλλιέργειές τους από τις προσβολές των εντόμων (εντομοκτόνα), από μυκητολογικές ασθένειες (μυκητοκτόνα) και από τον ανταγωνισμό των ζιζανίων (ζιζανιοκτόνα). Επιπλέον εξασφαλίζουν τόσο την «αισθητική» εμφάνιση των προϊόντων, ιδιαίτερα των φρούτων και λαχανικών (π.χ. χωρίς σκουλήκια ή μούχλες), όσο και τον ομαλό εφοδιασμό της αγοράς για απρόσκοπτη κάλυψη της ζήτησης.

Θα μπορούσε κανείς να πει ότι τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα είναι για τις καλλιέργειες ό,τι είναι τα φαρμακευτικά προϊόντα που οι γιατροί συνιστούν για την προστασία της ανθρώπινης υγείας.

Εκτός όμως από τα οφέλη, μήπως υπάρχουν και κίνδυνοι; Αν ναι, σε ποιο βαθμό, και πώς τους αντιμετωπίζουμε;

Η θεώρηση των ενδεχόμενων κινδύνων

Οι καταναλωτές έχουν την τάση να είναι καχύποπτοι για τις παρεμβάσεις που γίνονται κατά τη διαδικασία της παραγωγής και τυποποίησης των τροφίμων (ίσως όχι αδικαιολόγητα μετά από τις πρόσφατες διατροφικές κρίσεις και το βομβαρδισμό δημοσιευμάτων έστω και υπερβολικών ή ακραίων). Ενώ λοιπόν όλοι συμφωνούμε ότι τα τρόφιμα πρέπει να είναι ασφαλή, θα πρέπει ωστόσο να προσδιορίσουμε πώς ο καθένας αντιλαμβάνεται τον όρο «ασφάλεια». Στο θέμα αυτό υπάρχουν διαφορετικές απόψεις μεταξύ των διαφόρων κοινωνικών εταίρων (υπηρεσιακοί παράγοντες, επιστήμονες, καταναλωτές κ.λ.π.) ως προς τη θεώρηση του αποδεκτού και του μη αποδεκτού κινδύνου.

Θα πρέπει να γνωρίζουμε ότι η φύση έχει προικίσει τα φυτά με μηχανισμούς παραγωγής τοξινών σαν μέσο άμυνας κατά των προσβολών από εχθρούς και ασθένειες. Από επιστημονική άποψη, αυτές οι «φυσικές» τοξίνες είναι ιδιαίτερα υψηλής τοξικότητας και σε μεγάλες συγκεντρώσεις μπορούν να είναι βλαβερές για τον άνθρωπο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα «φυσικών» τοξινών υψηλής τοξικότητας είναι οι μυκοτοξίνες (όπως η θανατηφόρα αφλατοξίνη) που παράγονται από την ανάπτυξη ορισμένων μυκήτων σε γεωργικά προϊόντα, όπως καρποί σιτηρών, φιστίκια κ.λ.π. **Συνεπώς, ο όρος «φυσικό προϊόν» δε σημαίνει υποχρεωτικά και «ασφαλές προϊόν».**

Αν χρησιμοποιήσουμε ως χρονική περίοδο αναφοράς τα τελευταία 50 χρόνια, διαπιστώνουμε ότι όλοι οι δείκτες ευημερίας των Ευρωπαίων έχουν σημειώσει αλματώδη εξέλιξη. Με βάση τα επίσημα στοιχεία το προσδόκιμο ζωής έχει αυξηθεί από τα 67 χρόνια στο 1950 στα 80 χρόνια σήμερα. Αυτό είναι αποτέλεσμα της βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης, όπως όροι υγιεινής, ιατρική φροντίδα, συνθήκες εργασίας καθώς και της βελτίωσης της διατροφής με την κατανάλωση υψηλής ποιότητας τροφίμων. Η παραγωγή γεωργικών προϊόντων βελτιώθηκε σημαντικά, τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά, χωρίς ανάλογη αύξηση των καλλιεργούμενων εκτάσεων. Αυτά τα επιτεύγματα της «πράσινης επανάστασης» παραπέμπουν συνειρμικά στη «χημική γεωργία» των φυτοπροστατευτικών προϊόντων και των λιπασμάτων με όλες τις συνεπακόλουθες ανησυχίες για την ασφάλεια των τροφίμων.

Ποια όμως είναι η σωστή θεώρηση του κινδύνου; Είναι κοινώς αποδεκτό ότι δεν υπάρχει καμία ουσία που να θεωρείται απολύτως ασφαλής, είτε αυτή είναι φυσική είτε συνθετική. Μπορούμε όμως να μιλήσουμε για ασφαλείς δόσεις με την έννοια ότι μια χημική ουσία μπορεί να είναι επιβλαβής ή και επικίνδυνη σε κάποιες συγκεντρώσεις αλλά να μην προκαλεί καμία βλάβη σε χαμηλότερες.

Ο ανθρώπινος οργανισμός έχει τη δυνατότητα να επεξεργάζεται εύκολα πολλές από αυτές τις ουσίες σε μικρές σχετικά ποσότητες και χωρίς καμία επίπτωση, ανεξάρτητα αν είναι τοξίνες που παράγει η φύση ή φυτοπροστατευτικά προϊόντα που συνθέτει ο άνθρωπος. Είναι δε αξισημείωτο ότι ενώ γνωρίζουμε σχεδόν τα πάντα για τις τεχνητά παρασκευαζόμενες ουσίες που χρησιμοποιούμε, γνωρίζουμε πολύ λίγα για τις φυσικές ουσίες, πολλές από τις οποίες μπορεί και να είναι πολύ πιο επικίνδυνες.

Ένας από τους πιο επιφανείς επιστήμονες, ο καθηγητής Βιοχημείας Bruce Ames, (University of California, Berkeley) μετά από πολύχρονες έρευνες υπολόγισε ότι η πρόσληψη φυσικών τοξινών από τον άνθρωπο μέσω της διατροφής του σε όλη τη ζωή του, είναι κατά 10.000 φορές μεγαλύτερη από την πρόσληψη συνθετικών φυτοπροστατευτικών προϊόντων. Πέραν αυτού, η πρόσληψη σε χαμηλές, σαφώς προσδιορισμένες δόσεις, φυσικών ή συνθετικών ουσιών, που έχουν καρκινογόνες ιδιότητες, δεν φαίνεται να δημιουργούν κίνδυνο πρόκλησης καρκίνου στον άνθρωπο. Επίσης, από τις επιδημιολογικές του έρευνες διαπίστωσε ότι στο ποσοστό του πληθυσμού που δεν καταναλώνει φρούτα και λαχανικά ο δείκτης καρκινοπάθειας είναι διπλάσιος.

Παράγοντες ασφαλείας για την ελαχιστοποίηση των ενδεχόμενων κινδύνων

Όλοι όσοι εμπλέκονται στη διαδικασία παραγωγής, τυποποίησης και διάθεσης τροφίμων έχουν κάθε λόγο να παράγουν ασφαλή προϊόντα:

- Οι εταιρείες που αναπτύσσουν, παράγουν και διακινούν τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα
- Οι αγρότες που χρησιμοποιούν τα προϊόντα αυτά για να προστατεύσουν τις καλλιέργειες τους
- Οι βιομηχανίες τροφίμων που επεξεργάζονται και τυποποιούν τα γεωργικά προϊόντα
- Το δίκτυο λιανικού εμπορίου που τα προωθεί στον τελικό καταναλωτή

Σε ότι αφορά τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα, είναι όντως τεράστιες οι προσπάθειες που καταβάλλονται στον τομέα της έρευνας και ανάπτυξης για να αξιοποιηθούν τα οφέλη αλλά και να ελαχιστοποιηθούν οι ενδεχόμενοι κίνδυνοι. Ένα φυτοπροστατευτικό προϊόν για να λάβει την έγκριση και να κυκλοφορήσει σε

εμπορική κλίμακα στην αγορά, πρέπει να περάσει από εξονυχιστικούς ελέγχους και επιστημονικές αξιολογήσεις όλων των απαιτούμενων μελετών και δεδομένων. Είναι δε χαρακτηριστικό ότι η ολοκλήρωση της πολύπλοκης αυτής διαδικασίας απαιτεί διάρκεια 10 περίπου χρόνων και δαπάνες τουλάχιστον 100 εκατομμυρίων Ευρώ. Το Ευρωπαϊκό σύστημα ελέγχου και εγκρίσεως δεν επιτρέπει τη χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων που δεν πληρούν όλα τα αυστηρά κριτήρια ασφαλείας για το χρήστη, το περιβάλλον και τον καταναλωτή.

Πώς κρίνεται ότι ένα φυτοπροστατευτικό προϊόν πληροί τα κριτήρια ασφαλείας; Κατ' αρχήν εξετάζονται όλα τα τοξικολογικά δεδομένα του προϊόντος και προσδιορίζεται το επίπεδο ασφαλείας. Αυτό εκφράζει την ποσότητα της ουσίας που μπορεί να προσλαμβάνει ένας άνθρωπος σε καθημερινή βάση και για όλη τη διάρκεια της ζωής του χωρίς να του προξενεί καμία βλάβη. Αυτό το επίπεδο ασφαλείας ονομάζεται «Αποδεκτή Ημερήσια Λήψη» (Acceptable Daily Intake, ADI).

Εκτός αυτού, καθορίζεται και το οριακό επίπεδο της δοσολογίας πάνω από το οποίο η ουσία αρχίζει να δείχνει τα πρώτα συμπτώματα τοξικότητας στον ανθρώπινο οργανισμό. Αυτό ονομάζεται «Επίπεδο Μη Παρατηρήσιμων Συμπτωμάτων» (No Observable Effect Level). Το επίπεδο αυτό διαιρείται με ένα συντελεστή ασφαλείας έως και 1000 ανάλογα με την περίπτωση. Με τον τρόπο αυτό καθορίζεται για κάθε φυτοπροστατευτικό προϊόν το ανώτατο επίπεδο της Αποδεκτής Ημερήσιας Λήψης.

Ο τόσο μεγάλος συντελεστής ασφαλείας στηρίζεται στην παραδοχή ότι ο άνθρωπος έχει αναλογικά μεγαλύτερο βαθμό ευαισθησίας από ότι τα πειραματόζωα καθώς και στο ότι κάποιοι άνθρωποι και κυρίως τα παιδιά, έχουν μεγαλύτερη ευαισθησία από το μέσο όρο.

Στη συνέχεια, με βάση τα στοιχεία αυτά, καθώς και άλλα που αφορούν στη βιολογική δράση του φυτοπροστατευτικού προϊόντος, οι Υπηρεσίες Ελέγχου και Έγκρισης Κυκλοφορίας καθορίζουν για κάθε φυτοπροστατευτικό προϊόν το κείμενο της ετικέτας που περιγράφει το πεδίο εφαρμογής του προϊόντος, δηλαδή πού μπορεί να χρησιμοποιηθεί, με ποιόν τρόπο χρήσεως, σε ποια κατά περίπτωση συνιστώμενη δόση, τον χρόνο εφαρμογής, τον ασφαλή τρόπο χρήσης, τους όρους προφύλαξης κ.λ.π.

Η αξιολόγηση όμως της ασφαλείας ενός φυτοπροστατευτικού προϊόντος δεν περιορίζεται στα στοιχεία των εργαστηριακών ερευνών, αλλά προχωρά και στη διερεύνηση των διαφόρων συνθηκών κάτω από τις οποίες μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην πράξη, π.χ. το εύρος των κλιματολογικών συνθηκών, οι ποικίλοι τρόποι εφαρμογής κ.λ.π., δηλαδή στον καθορισμό της Ορθής Γεωργικής Πρακτικής για το συγκεκριμένο φυτοπροστατευτικό προϊόν. Με βάση την Ορθή Γεωργική Πρακτική δημιουργούνται πρόσθετα στοιχεία (π.χ. πειράματα υπολειμμάτων) τα οποία αξιολογούνται από τις αρμόδιες υπηρεσίες για τον καθορισμό ενός ακόμα σημαντικού παράγοντα ασφαλείας που ονομάζεται Ανώτατο Επίπεδο Υπολείμματος - Α.Ε.Υ. (Maximum Residue Level, MRL).

Το Α.Ε.Υ. προσδιορίζεται χωριστά για κάθε δραστική ουσία που περιέχεται στα φυτοπροστατευτικά προϊόντα για κάθε καλλιέργεια και πρακτικά ορίζει το ανώτατο επίπεδο υπολείμματος που και από νομικής άποψης βρίσκεται στα επιτρεπτά όρια. Επισημαίνεται ότι τα Α.Ε.Υ. δε συνιστούν τα όρια ασφαλείας, αλλά χρησιμεύουν κυρίως και σαν εμπορικά ποιοτικά κριτήρια. Στην πράξη, δηλαδή, χρησιμεύουν σαν μηχανισμοί ελέγχου για το αν το συγκεκριμένο φυτοπροστατευτικό προϊόν εφαρμόστηκε σύμφωνα με τις οδηγίες της ετικέτας και μέσα στα πλαίσια της Ορθής Γεωργικής Πρακτικής, π.χ. για να διερευνηθεί αν χρησιμοποιήθηκε η συνιστώμενη δόση, αν μεσολάβησε ο ενδεδειγμένος χρόνος από τον ψεκασμό μέχρι τη συγκομιδή κ.λ.π.

Η ορθολογική χρήση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων και οι μηχανισμοί ελέγχου διασφαλίζουν την παραγωγή τροφίμων υψηλής ποιότητας

Οι αγρότες έχουν ισχυρά κίνητρα να διαχειρίζονται ορθολογικά τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα και να χρησιμοποιούν το κατά περίπτωση ενδεδειγμένο προϊόν, στη συνιστώμενη δόση, με το σωστό τρόπο και στον κατάλληλο χρόνο εφαρμογής. Τέτοια κίνητρα είναι:

- Αποτελεσματική προστασία των καλλιεργειών
- Παραγωγή γεωργικών προϊόντων υψηλής ποιότητας
- Μείωση του κόστους παραγωγής
- Προστασία της υγείας και του περιβάλλοντος
- Διάθεση των προϊόντων τους στην αγορά

Εξάλλου οι αγρότες γνωρίζουν ότι εντείνονται τα συστήματα και οι μηχανισμοί ελέγχου, όχι μόνον από τις αρμόδιες Υπηρεσίες, αλλά και από τις Βιομηχανίες Επεξεργασίας και Τυποποίησης των Τροφίμων. Η μη ανίχνευση υπολειμμάτων ή η ανίχνευσή τους σε συγκεντρώσεις χαμηλότερες από τα Α.Ε.Υ., είναι ουσιαστικά το «διαπιστευτήριο» ασφαλείας ενός γεωργικού προϊόντος, σε ότι αφορά τη φυτοπροστασία. Έτσι διασφαλίζεται η βασική απαίτηση του καταναλωτή για ασφαλή τρόφιμα, χωρίς κινδύνους για την υγεία του. Πέραν αυτού όμως, αναπτύσσονται ραγδαία νέα συστήματα και διαδικασίες γεωργικής παραγωγής που στοχεύουν στο όραμα της αειφορικής γεωργίας, δηλαδή στην παραγωγή επαρκών ποσοτήτων και υψηλής ποιότητας προϊόντων, σε προσιτές τιμές αλλά και με την ελάχιστη δυνατή επίπτωση στον άνθρωπο και στο περιβάλλον.

Ποιος είναι ο ρόλος της Βιομηχανίας τροφίμων; Οι Βιομηχανίες επεξεργασίας, τυποποίησης και διάθεσης των γεωργικών προϊόντων έχουν επίσης κάθε λόγο να προσφέρουν στους πελάτες τους προϊόντα εγγυημένης ποιότητας σε προσιτές τιμές. Για το σκοπό αυτό αναπτύσσουν συνεργασίες και εγκαθιστούν μηχανισμούς ελέγχου σε όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας έτσι ώστε να εφαρμόζονται πιστά οι απαραίτητοι κανόνες παραγωγής προϊόντων υψηλής ποιότητας και ασφάλειας για τον καταναλωτή.

Ειδικότερα δε για τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα και για τα υπολείμματά τους στα γεωργικά προϊόντα, δημιουργούνται πρόσθετες ασφαλιστικές δικλίδες αφ' ενός μεν με τη σύναψη συμβάσεων με προκαθορισμένα πρωτόκολλα παραγωγής, αφ' ετέρου δε με τη διενέργεια εργαστηριακών αναλύσεων για προσδιορισμό της τυχόν ύπαρξης υπολειμμάτων πάνω από τα επιτρεπτά όρια.

Μηχανισμοί ελέγχου υπολειμμάτων στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Από το 1995 τέθηκε σε εφαρμογή ένα συστηματικό πρόγραμμα ελέγχου υπολειμμάτων φυτοπροστατευτικών ουσιών σε γεωργικά προϊόντα. Το πρόγραμμα αυτό διέπεται από την Οδηγία 90/642/ΕΟΚ (και τις τροποποιήσεις της), η οποία με ειδικό άρθρο θεσπίζει την υποχρέωση των Κρατών-Μελών να διενεργούν ελέγχους στα γεωργικά προϊόντα που παράγονται στην επικράτεια τους, ώστε να διαπιστώνεται κατά πόσον τα τυχόν υπολείμματα που ανιχνεύονται βρίσκονται μέσα στα ανώτατα επιτρεπόμενα επίπεδα. Οι ελεγχοι αυτοί διακρίνονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες:

1. Στους ελέγχους που διενεργεί κάθε Κράτος Μέλος, με βάση ένα εθνικό πρόγραμμα που είναι συνάρτηση της παραγωγής και της κατανάλωσης γεωργικών προϊόντων
2. Στους ελέγχους που διενεργούνται με βάση το πρόγραμμα που συντονίζεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση με τη συμμετοχή όλων των Κρατών Μελών.

Τα αποτελέσματα των ελέγχων που διενεργήθηκαν κατά τα τελευταία χρόνια είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικά τόσο για τα εθνικά όσο και για τα κοινοτικά προγράμματα ελέγχου: από το σύνολο των ελεγχθέντων δειγμάτων ένα μεγάλο ποσοστό της τάξεως του 64% βρέθηκε χωρίς υπολείμματα, ενώ το 32% βρέθηκε με ίχνη υπολειμμάτων, αλλά όχι πάνω από το Ανώτατο Επίπεδο Υπολείμματος. Ένα δε πολύ μικρότερο ποσοστό της τάξεως του 4% βρέθηκε με υπολείμματα πάνω από τα όρια.

Σε επίσημη ανακοίνωση του Υπουργείου Γεωργίας (Μάιος 2002), αναφέρονται μεταξύ των άλλων τα ακόλουθα:

- Στην Ελλάδα το ποσοστό των δειγμάτων με υπολείμματα πάνω από τα επιτρεπόμενα όρια είναι ίδιο με το ποσοστό που συναντάται σε όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες και δεν ξεπερνά το 4%.

- Οι ελεγχοι των υπολειμμάτων γίνονται στο Μπενάκειο Φυτοπαθολογικό Ινστιτούτο και στα πέντε ειδικά Περιφερειακά Κέντρα Προστασίας Φυτών και Ποιοτικού Ελέγχου (Θεσσαλονίκης, Βόλου, Πάτρας, Πειραιά και Ηρακλείου).
- Στο πλαίσιο του Γ' Κ.Π.Σ. το Υπουργείο Γεωργίας προγραμματίζει την αύξηση του αριθμού των εργαστηρίων σε 9 και την διαπίστευσή τους.
- Ο αριθμός των δειγμάτων που ετησίως αναλύονται στη χώρα μας είναι περίπου 2.400 που θεωρείται αναλογικά πολύ μεγάλος σε σύγκριση με άλλες χώρες που έχουν μεγαλύτερο πληθυσμό (π.χ. Ην. Βασίλειο 1.110 δείγματα, Πορτογαλία 770, Ιρλανδία 250 κ.λ.π.)

Το πρόγραμμα ελέγχου υπολειμμάτων είναι της αρμοδιότητας του Υπουργείου Γεωργίας. Σύμφωνα με την Δρ. Χάιδα Λέντζα-Ρίζου, ερευνήτρια του Εθνικού Ιδρύματος Αγροτικών Ερευνών (ΕΘΙΑΓΕ), υπεύθυνη για την αξιολόγηση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων στον τομέα των υπολειμμάτων, το συντονισμένο πρόγραμμα ελέγχου υπολειμμάτων έχει σκοπό την εξαγωγή αξιόπιστων συμπερασμάτων σχετικά με την έκθεση των Ευρωπαίων καταναλωτών σε υπολείμματα φυτοπροστατευτικών ουσιών.

Τα αποτελέσματα των ελέγχων υποβάλλονται από κάθε χώρα, αξιολογούνται από την Ειδική Υπηρεσία Τροφίμων και Ζωοτροφών (Food and Veterinary Office) της 24ης Γενικής Διεύθυνσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που είναι αρμόδια για την Υγεία και Προστασία του Καταναλωτή (SANCO) και συντάσσεται η ετήσια έκθεση.

Όλες οι ετήσιες εκθέσεις για τα υπολείμματα δημοσιεύονται στο διαδίκτυο και είναι προσπελάσιμες στους ενδιαφερόμενους μέσω της ιστοσελίδας:

http://europa.eu.int/comm/food/fs/inspections/fnaoi/reports/pesticides/mon_rep/index_en.html

ΕΣΥΦ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ
ΦΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Ε.ΣΥ.Φ.
Πατησίων 53
104 33 Αθήνα
Τηλ.: 010 5229786
Fax: 010 5221542
e-mail: info@esyf.gr
<http://www.esyf.gr>